KFV-forskaren

Medlemsblad för Katrineholm-Flen-Vingåker Släktforskarförening

Nr 2 Oktober 2021

En typisk bild från början av förra århundradet där man samlade familjen framför stugan. Här är gammelmor, hunden, geväret och även cykeln med.

Detta nummer av KFV-forskaren innehåller berättelser från Vingåkerstrakten, en historia om ett torp i Flen som fick ny hemort. I dessa tider— även när pesten kom till Sköldinge. Arne Westberg har bidragit med berättelser från Österåker.

Ur innehållet

Ordföranden har ordet	2	Berga-Britta" från Askarboda	8
Årsmötet 2021	3	Städpengar till vaktmästarn	9
Nyheter från Arkiv Digital	3	Drunkningsolyckan på Öljaren 1852	9
Bo Olson i Vingåker	4	Solstugan – ett torp i Flen som fick nytt liv	10
Har pesten kommit till Sverige igen?	5	Ordning och reda på gästgiverierna	11
Svenska befälsgrader	6	Nya medlemmar	12
Arne Westberg	7	Program hösten 2021	12
Trolltallen vid Fagermon	7		

KFV Släktforskarförening

Styrelseledamöter:

Christer Uddin, ordförande	070-848 66 25
Eivor Grafsund, vice ordförande	070-769 25 57
Marita Andersson, sekreterare	070-211 30 14
Anders Nilsson, vice sekreterare	070-609 21 72
Lennart Karman, kassör	073-756 88 55
Anne-Marie Lindblad, vice kassör, redaktör	070-603 31 01
Britt-Marie Skoog Blomberg	070-812 19 67

Suppleanter:

Inger Andersson	070-224 50 19
Kjell Lundström	070-671 14 51

Valberedningens sammankallande:

Inger Andersson	070-224 50 19

Revisorer:

Roland Elfving	076-195 34 27
Lars Berggren	070-234 77 23
Viveca Eriksson, ersättare	073-932 48 37

KFV-Forskaren

Anne-Marie Lindblad, redaktör och sammankallande
Stefan Gustafsson, layout

Programkommitténs sammankallande:

Eivor Grafsund

Föreningens adress:

Katrineholm-Flen-Vingåkers Släktforskarförening
c/o Anders Nilsson
Jägaregatan 56
643 31 Vingåker

E-post: info.kfvslakt@gmail.com

Hemsida: www.kfvslakt.se

Avgifter och konton:

Medlemsavgifter 2021	
Enskild:	210 kr/år
Familj:	250 kr/år
Bankgiro:	5049-6694
Swish	123 110 40 90
Organisationsnr:	802417-3638

Ordföranden har ordet

Äntligen verkar vi kunna återgå till det normala med kurser, föreläsningar och jourhavande. Trots corona har styrelsen arbetat på och alla har dragit sitt strå till stacken på ett föredömligt sätt. Vi kan återgå till att se varandra i styrelserummet i stället för det digitala.

Vi har äntligen kunnat avverka 2020 års årsmöte, ett möte som var välbesökt av medlemmarna, mycket positivt. Det negativa är att vi snart måste börja planera för årsmötet 2021 om några månader för att komma ifatt.

Då det gäller valen kan vi konstatera att Stefan Gustafsson avgick som sekreterare efter att ha suttit många år på posten, detta har föregåtts av många år av medlemskap. Han har skött sekreterarsysslan med bravur vilket gör att vi kommer att sakna honom och hans kunskap och kapacitet. In i hans ställe kliver Marita Andersson in vilket är ett bra val då det finns ett intresse för frågan.

Vi hälsar välkommen till Kjell Lundström som tar plats i styrelsen. Vi tror att Kjell kommer att tillföra mycken kunskap och erfarenhet och ett bra komplement till den kunniga och ambitiösa styrelse vi har i dag.

Hoppas nu bara att alla får hålla sig friska så får vi se framtiden an med tillförsikt.

Christer Uddin
Ordförande

Ny adress eller mejladress?

Meddela föreningen din nya adress så att du inte missar någon information från oss.

Skicka till: *info.kfvslakt@gmail.com.*

Nästa nummer

Kommer i december 2021.

Inlämnade bidrag

Redaktionen välkomnar artiklar och berättelser till tidningen och förbehåller sig rätten att välja bland bidragen samt att redigera texten för att få plats.

Få tidningen digitalt

Meddela redaktionen om du vill ha tidningen digitalt med mejl istället för på papper. Då slipper vi dyra portokostnader.

Skicka till: *info.kfvslakt@gmail.com.*

Årsmöte 2021

Förra året lyckades föreningen hålla årsmötet, i vanlig ordning, i början av året precis innan pandemin slog till. I år var det inte möjligt att träffas fysiskt så styrelsen beslutade att skjuta fram årsmötet till hösten. Nästan 60 medlemmar samlades på ComMat i Katrineholm och det var första gången på nästan ett och ett halvt år som vi kunde träffas så många.

KFV Släktforskarförening höll årsmöte den 14 september i Katrineholm. Kvällen inleddes med en tyst minut för de medlemmar som gått ur tiden. Ny ordförande för årsmötet var i år Kristina Jonsson från Vingåker.

Efter årsmötesförhandlingarna kom styrelsen i stort sett att se ut som tidigare. Den mångårige sekreteraren Stefan Gustafsson lämnade sin plats och ersattes av suppleanten Marita Andersson som därmed blev ordinarie ledamot. På Maritas plats valdes Kjell Lundström in. Avseende revisorerna avgick Sten König och ersattes av Lars Berggren. Som ny revisorssuppleant valdes Viveca Eriksson. Valberedningen kom att se ut som tidigare.

Den omvalde ordföranden Christer Uddin tackade avgående sekreteraren Stefan Gustafsson för lång och trogen tjänst. Rosorna på bordet delades sedan ut till styrelsen och övriga funktionärer som tack för arbetet under året.

Lennart Karman redogjorde för en god ekonomi trots en pågående pandemi och därmed färre utåtriktade arrangemang och kurser. Medlemsavgiften blev densamma som tidigare. Efter årsmötesförhandlingarna delade ordf. Christer Uddin, ut en blomma till styrelsen som tack för ett annorlunda, och ibland lite tungt, arbete under 2020 och avtackade samtidigt Stefan för hans arbetsinsatser under åren.

Sten König som inte var närvarande hade blivit avtackad tidigare. Föreningen gläds åt att årsmötet även i år rönt stort intresse och hölls på ComMat i Katrineholm, där vi kunde följa gällande restriktioner.

I pausen intogs kaffe och smörgås och de närvarande kunde lyssna till några av medlemmarna i Double Inn. Kvällen avslutades för samtliga närvarande med lotteri där vinsterna var litteratur på släktforskartema och för styrelsens del med konstituerande styrelsemöte.

Anne-Marie Lindblad

Bild: Inger Andersson

Nya sökbara uppgifter om födda 1750–1799

Arkiv digital fortsätter arbetet med att uppdatera sina födelseregister med sökbara uppgifter från åren 1750–1799. I uppdateringen har de lagt till uppgifter om personer som föddes i Södermanlands, Värmlands och Västernorrlands län.

Västernorrlands län är helt nytt för den här tidsperioden men det har sedan tidigare funnits en del sökbara uppgifter för Södermanland och Värmland som nu har kompletterats. Även Örebro län har tillkommit så nu innehåller registret **Födda, delar av Sverige** nu mer än 8,4 miljoner poster!

Dessa uppgifter är sökbara:

- Födelsedatum
- Dopdatum
- Barnets förnamn
- Födelseplats (by, gård etc)
- Födelseförsamling
- Föräldrarnas förnamn och efternamn, deras titlar/yrken och åldrar.

Bouppteckningarna

AD fortsätter arbetet med att lägga till nya sökbara poster i bouppteckningsregistret och har uppdaterat registret

Med nästan 100 000 nya poster från flera län runtom i Sverige. Registret har nu nästan tre miljoner poster.

Bo Olsson i Vingåker har gått ur tiden

En av Vingåkers stora profiler inom släkt– och hembygdsforskning, Bo Olsson har lämnat oss. Han lämnar efter sig ett digert resultat av forskning om bland annat gårdar och torp i hembygden.

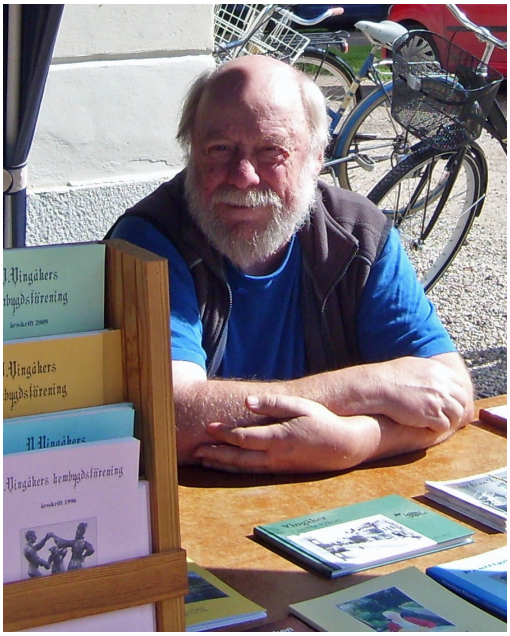
På Vingåkers Hembygdsförenings hemsida finns en databas med **länk för att söka Gårdar och Torp i Västra Vingåkers socken.** Där kan man söka på namn och få fram Rote och Husförhörslängd att söka vidare i. Information finns också om torpet finns kvar eller om det har rivits.

Det omfattande arbetet med insamlingen av alla uppgifter har gjorts av **Bo Olsson**, mångårig medlem i Hembygdsföreningen och i Släktforskarföreningen.

Han ingick under en tid i Släktforskarföreningens styrelse, där han gjorde ett starkt avtryck.

Bo var känd i Hembygdsföreningen som ett "levande Lexikon" och kunde besvara de flesta frågor om byar, gårdar, torp, särskilda individer etc. Han fick frågor från många Vingåkersbor och även från tidigare Vingåkersbor, bland annat från Amerika. Även vi i Släktforskarföreningen drog nytta av hans gedigna kunskaper om vingåkersbygden, då vi träffade representanter från Hembygdsföreningen vid de månatliga träffarna för Jourhavande släktforskare i Vingåker.

Denna levande uppslagsbok har nu gått ur tiden, vilket vi sörjer.

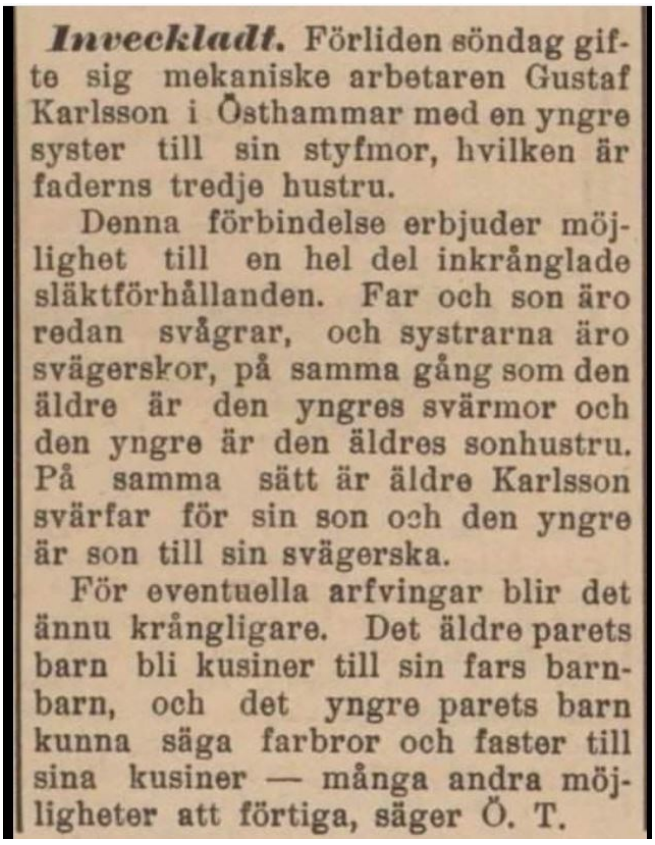

På västra Vingåkers hemsida hittar du registret över torpen, födda/vigda/döda och mycket mera. Adressen är www.vvhbf.se/

Marita Andersson

Inveckladt

Det här med släktforskning och släktskap är inte helt enkelt alla gånger. Sen att lösa arvsfrågorna blir ännu värre. Reder du ut det här? Kan DNA-test ge svar?

Inveckladt. Förliden söndag gifte sig mekaniske arbetaren Gustaf Karlsson i Östhammar med en yngre syster till sin styfmor, hvilken är faderns tredje hustru.

Denna förbindelse erbjuder möjlighet till en hel del inkrånglade släktförhållanden. Far och son äro redan svågrar, och systrarna äro svägerskor, på samma gång som den äldre är den yngres svärmor och den yngre är den äldres sonhustru. På samma sätt är äldre Karlsson svärfar för sin son och den yngre är son till sin svägerska.

För eventuella arfvingar blir det ännu krångligare. Det äldre parets barn bli kusiner till sin fars barnbarn, och det yngre parets barn kunna säga farbror och faster till sina kusiner — många andra möjligheter att förtiga, säger Ö. T.

Bomärken från Västra Vingåker

Det var inte alla som kunde skriva och de använde då sitt bomärke när de skulle skriva sitt namn. Från Vingåkers hembygdsmuseum.

Foto: Inger Andersson

Har pesten kommit till Sverige igen?

I början av 1700-talet kom pesten till Sverige och den slog till i Sköldinge socken på en gård i Grytsta norr om sjön Valdemaren. Jennie Fornedal har skrivit om det.

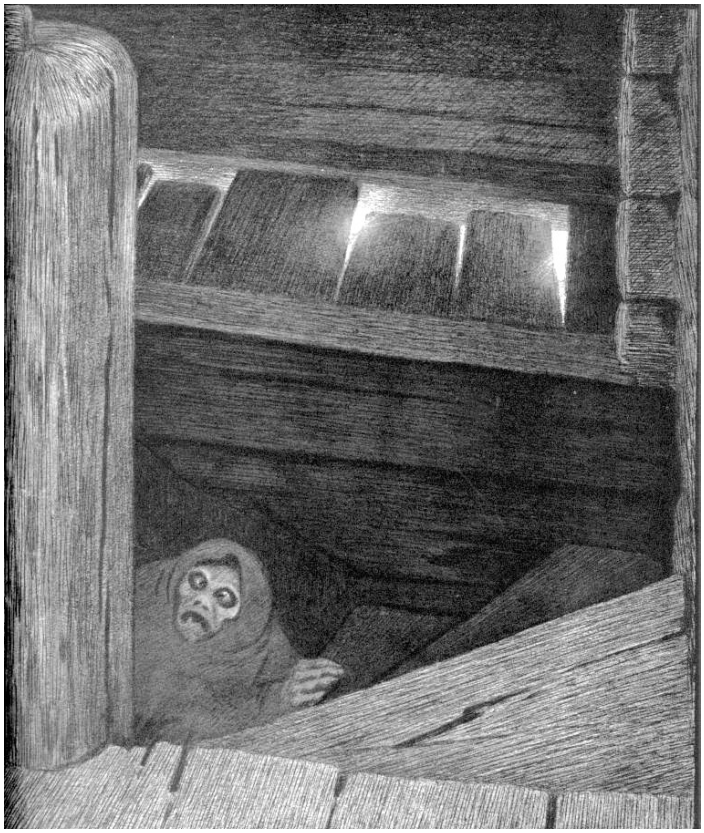
Svarta döden. Digerdöden. Pesten. Den väcker en känsla av tragedi och död, den känns så avlägsen, overklig och mytisk. Efter ett coronapräglat år kanske avståndet minskat något och vi kan bättre förstå skräcken för att smittas av farsoten och dessutom behöver vi inte direkt ta oss till medeltiden för att finna pesten i våra trakter.

Pesten gick i hamn i Stockholm sommaren 1710. Det var ett krigstrött land som välkomnade farsoten. Moralen var inte hög i den krigströtta huvudstaden och det räckte med att en man lät sig mutas att släppa några sjömän i land trots den 40 dagar långa karantänen av skeppet de anlänt på. I det längsta ignorerade man tecknen på att pesten var I stan. När det inte gick att blunda längre hade pesten redan rest vidare utanför Stockholm.

Huvudstaden var under hösten hårt ansatt. Det var i de trångbodda, fattiga och smutsiga delarna av städerna pesten slog hårdast. I städer som Trosa, Södertälje, Norrköping och Strängnäs. Till avlägset belägna byar med rediga stugor och gudsfruktande bondfolk hittade pesten inte lika ofta. Ändå tog den sig in i änkan Lisa Lotta Erikssons gård på Grytsta i oktober 1710. Tre av gårdens pigor och en dräng dog inom loppet bara några få dagar.

Pesten satte klorna i de unga och friska på gården. Visst var det ett spädbarn som skulle komma att dö och ett par av byns äldre kvinnor, men främst var det bondfolket, drängarna och pigorna som drabbades. Lisa Lotta följde säkert desperat alla råd som fanns. Katter, hundar och grisar motades bort eller avlivades. Råttorna jagades frenetiskt för att hålla pesten borta.

Lisa Lotta själv överlevde inte oktober månads utgång. Då hade pesten hunnit slinka in till Kerstin och Olof i granngården. Innan året var över hade 17 personer i byn avlidit av pesten. Det blev aldrig så illa i Sköldinge att de döda förvägrades en grav i vigd jord, så som det var på andra håll, i hårt drabbade städer.

”Pesta i trappen”, Theodor Kittelsen, Nationalmuseum, Oslo

När pesten släppte sitt grepp om Stockholm hade staden förlorat nästan halva sin befolkning. Lika illa var det i Norrköping – och sannolikt i Grytsta, i Norra roten i Sköldinge socken. Det var dessutom bara dessa två gårdar som drabbades i hela socknen.

Ofta drabbades områden där många människor rörde sig av farsoterna. Som tex lilla Läppe vars hamn var anledningen till att de drabbades hårt av koleran på 1800-talet. Samma kolera som aldrig kom till Lerbo och därmed lämnade Kolerakyrkogården där tom.

Varför just Grysta drabbades vet vi inte, men byn låg i ett gränsland nära till Floda, Mellösa och Flen. Alla fornborgarna i området skvallrar om att det 1000 år tidigare rörde sig mycket människor just där. Idag känns det som en avlägsen plats, men det behöver inte ha varit så 1710.

Hur pesten kom hit är dolt i historiens glömska. Rädslan för pesten var med rätta stor. Man kan undra hur länge efter Lucia 1710, då de sista två dödsfallen ägde rum i Sköldinge, man oroligt spanade ut genom fönstret i en stilla undran över om den illvilliga pesten fortfarande lurade därute.

Pesten dödar fortfarande varje år i världen. Den kan botas med antibiotika, men behandling krävs på ett tidigt stadium. Den kan också förebyggas av vaccin. Precis som i historien är det fortfarande de fattiga och trångbodda som drabbas hårdast. Ett mönster som också stämmer väl överens med hur covid-19 slagit i Sverige och runt om i världen.

Jennie Fornedal

Svenska befälsgrader

Vår tidning bjuder på blandad konfekt och den här gången får vi lära oss mer on svenska befälsgrader för kavalleri, dragoner och infanteri. Uppgifterna är hämtade från Krigsarkivet och Wikipedia.
Inger Andersson har samlat uppgifterna.

Överste Den högsta grad och därmed mest betald, var till 1833 även kompanichef.

Överstelöjtnant Regementsofficersgrad närmast under översten

Major Regementsofficer. När ett regemente var organiserat i bataljoner var majoren bataljonschef.

Regementskvartermästare En särskild grad mellan major och ryttmästare.

Rustmästare Underofficer i infanteri förband

Rusttjänst Benämning på krigstjänst till häst. Mot skattebefrielse för jord egendom.

Ryttare Soldat som stred från hästryggen. Husar, Kavallerist

Kapten Officersgrad vid infanteri och dragon regementen, kunde föra befäl
över ett kompani.

Kapten av 2:a grad Officersgrad mellan åren 1812 – 1844

Kaptenslöjtnat Officersgrad mellan Löjtnant och Kapten.

Löjtnant Kompaniofficersgrad

Kornett Lägsta officersgrad vid husar och kavalleriförband. Från år 1630

Fänrik Lägsta officersgrad . Utgick 1835 ersatte Underlöjtnant.
Återinfördes år 1915

Kvartermästare Tillkom 1674 från furir

Fältväbel Underofficersgrad med administrativt arbete. Även kallad Sergeant.

Furir Sattes i rang före korpral

Grenadjär Soldat som hade till uppgift att kasta granater.

Gratialist En soldat som tjänstgjort tillräckligt länge och under tjänsten skött sig. Kunde erhålla en liten summa som pension från krigsmanskassan.

Major K A Bratt inspekterar truppens matkärl, snuskburkar, inför Svea livgardes fälttjänstövningar 1927.
Bild: Armémuseum AMA.0010582

Sörmlands regemente, befäl och övriga anställda i parad. Kan vara Malmköping.
Bild: Arsenalen ARSF.002137

Arne Westberg berättar

Arne Westberg är en stor profil i Österåker som har medverkat i vår förenings arbete under många år. Han har också samlat många berättelser från Österåker. Här presenterar vi några av hans bidrag som han bland annat hämtat från folklivsforskaren Imber Nordin-Grips upptecknings från 1938.

Arne föddes 1945 i Stora Malm. Fadern är från Österåker och modern är född i Åby, Norrköping.

Började intressera sig för släktforskning 1995, då med rullfilm och microfish på biblioteket. Gick sedan en kurs omkring år 2000 i Vingåker och det har sysselsatt honom sedan dess. Han har kartlagt alla döda och begravda i Österåker. Deras liv och leverne. Det har inte alltid varit så lätt eftersom husförhörslängderna i Österåker börjar omkring 1790.

Intresset för bygden och dess innevånare har fortsatt, jämsides med släktforskning har det varit ett stort intresse för hembygden och Arne har under många år varit ordförande i hembygdsföreningen. Han har forskat på alla torp och gårdar i socknen, dess invånare och historik, seder och bruk. Självklart kommer man också in på socknens soldater som han kartlagt.

Sin yrkesmässiga bana tillbringade han först inom militärflyget, där han som ung flög Tunnan och Draken, han hade inte ens uppnått så mogen ålder att han fick gå på systembolaget, men flyga stora plan fick han göra. Sen blev det civilflyget där slutet blev som kapten vid SAS.

Numera boende i fadershuset och det stora intresset är veteranbilar och dragspel. Spelar med i gruppen Byledraget – finns på Youtube.

Hustrun Lisbet har stöttat och hjälpt till och är också intresserad av släktforskning. Hon har den heliga Birgitta i sin antavla och tillhör den stora Långaryds släkten. Hon har också kartlagt många amerikanska släktingar.

Det Arne inte vet om Österåker är inte värt att veta.

Text: Eivor Grafsund
Bild: Anders Nilsson

Trolltallen vid Fagermon

De träd som bildade hålrum i stammen eller rotsystemet kallas också för Smöjträd. Enligt folktron hade dessa träd en läkande funktion och användes till att kurera människor från sjukdomar och krämpor.

Vid Fagermon växer en sådan tall och det är troligt att det är just den tallen, precis vid infarten till Låttra, som är omtalad från slutet av 1800-talet. Anders Lundmark (1858-1949), född vid Lucktorp, berättar 1938 när han intervjuas av folklivsforskaren Imber Nordin-Grip om detta.

- Det var en tall på Fagermon, den stog högt, så röttra stog opp och där skulle di dra barnet tre gånger, tre torsdaskvällar. Sista torsdagskvällen skulle mössa vara kvar. Jag såg så micke röa barnmösser där jämt, var så rädder för den där tallen.

Erik Eriksson (1866-1953) i Grövsbol berättar vid samma tillfälle:

- Dra barn igenom tall vid Fagermon. Det var för det mesta en tall ve Fagermon, som di drog barna igenom. Jag var alltid så rädd - jag sprang förbi den där tallen det fortaste jag kunde.

Nu tror jag ha hört, att även nu levande personer i Österåker har blivit dragna genom denna tall, även om det kanske mera varit för att hålla traditionen levande. Själv har jag naturligtvis också, i yngre dar, krupit genom rotsystemet.

Det finns flera berättelser om sådana naturfenomen och om personer som haft förmågan att läka eller bota.

Arne Westberg

Brita Andersson ”Berga-Britta” från Askarboda

Imber Nordin Grip reste runt i Österåkersbygden, träffade folk och skrev ner berättelser om livet, seder och bruk. Berga-Britta som hon mötte berättade om sitt liv och också om människorna som finns med på tavlan ”Humleskörd i Österåker” som vi skrivit om tidigare i KFV-forskaren.

Fotot på Berga-Brita och dottern Hilda bör vara från 1920-talet. Nu vilar de i samma grav på kyrkogården under en sten som har text på båda sidor. I samma grav finns också Britas man och barn samt hennes far och mor. Fadern var Humlekungen på Wallanders berömda tavla, "Humleskörd", där Brita finns med som den något äldre flickan som sitter på marken till höger. Den yngre flickan, Anna i gåstolen, blev mamma till Per Nilsson "Greven" i Grövsbol. Om tavlan och personerna kan man läsa i hembygdsföreningens årsskrift 1987.

Berga-Brita föddes 1851 i Askarboda, gifte sig och bodde i Nystu, Berga, därav tillnamnet. Av Brita och mannen Karl Erik Anderssons sex barn dog tre med några dagars mellanrum i mars 1891. Det drog en epedemi av Scharlakansfebern genom österåkersbygden. Alla tre kistorna kördes samtidigt från Berga till kyrkan. Sorgen var bedövande stor.

1926 räddade Berga-Brita livet, kanske man kan säga, på Lilly Gustafsson när hon fick kikhosta, fyra veckor gammal. Brita var gudmor till "Lilly i Täppelund" och Lillys morfars syster. Hon ordinerade stomjölk, som just då fanns hos Janssons i Boda och efter några skedar upphörde hostan och jag blev bra, berättade Lilly.

När Imber Nordin Grip var här, 1938, och skrev ner berättelser från Österåker var Berga-Brita en av de som lämnade upplysningar om seder och bruk. Det var troligtvis då hon kom att berätta och kunde namnge alla personer på tavlan "Humleskörd". Brita var, som sagt själv med, och kom ihåg ...

Dottern Hilda föddes faktiskt samma år som epidemin drog över bygden, 1891, och begravdes 1976. Vid jordfästningen var enligt hennes önskemål förklädet svept runt urnan.

Berga-Brita, avled 1943. Hon fick ett långt liv med många sorger. Mannen dog tidigt, redan 1898. En fjärde dotter dog också i unga år. Men trots alla prövningar var hon glad och humoristisk, berättade Berga-Britas brors, barnbarn, Lilly i Täppelund.

Arne Westberg

Tavlan ”Humleskörd i Österåker” målad av konstnären J W Wallander har vi skrivit om i tidigare nummer av KFV-Forskaren. En version av tavlan finns att beskåda på Sörmlands museum i Nyköping. Tavlan på bilden finns i Göteborg.

När läsbarnen gav städpengar till vaktmästarn i Österåkers kyrka

Mosshaga-Emma berättade för Imber Nordin-Grip, 1938 om när de fick ge kyrkvaktmästarn soppengar när de gick och läste. Mosshaga-Emma Nilsson, 1873 - 1952 var läsbarn omkring 1886. Imber Nordin-Grip gjorde uppteckningar om folkminnen för landsmålsarkivet i Uppsala och Emma Nilsson i Mosshagen var en av de omkring 60 meddelarna som berättade.

Prosten hette Thavenius en boklärd, blid musikälskare. Kyrkovaktmästare var Betlehems-Kalle, eller Karl Erso som han hette. Duktig fiolspelman som spelade ihop med andra spelmän i sockna, som Skutt-Kalle och Oskar Högström. Även Sörmlands bästa spelman Olof August Widmark, Östra Wingåker spelade han ihop med.

Kyrkogårdsvaktmästaren "Betlehems-Kalle" kom tydligen på den luriga idén att kräva läsbarnen på soppengar. Varje vecka samlade han in 5 öre, som var och en fick betala. Om det nu var någon som undrade eller kanske protesterade tog han med barnen in i sakristian och slog upp ett särskilt kapitel i den stora bibeln som låg där, och pekade och sa: "Det står där". Och barnen plockade fram sina surt förvärvade pengar, som barnens föräldrar med stor möda lyckts att spara ihop.

Jag vet inte hur länge detta pågick, men när jag konfirmerades 1959, var seden borta.

Arne Westberg

Drunkningsolyckan på Öljaren 1852

En tragiskt olycka inträffade i augusti 1852 och fyra unga drunknade i Öljaren. I död– och begravningsboken finns fakta men ingen förklaring till olyckan. Tack vare Imber Nordin-Grip som 1938 mötte Erik Andersson från Stensätter och tecknade ner hans berättelse får vi svar på vad som hände.

Den 30 augusti 1852 drunknade fyra unga personer från Nederhulla by i Öljaren. De var Erik Ersson, en 29-årig son i Joggas. Han står som bonde och hade nydligen tagit över gården efter sin far. Året innan hade han gift sig med Brita Larsdotter, som kom från Säby. Den andra drunknade var Anna Jonsdotter, en 16-årig dotter från Nissa. Den tredje var Karin Persdotter, 22 år, piga vid Louisa. Hon var dotter till sockenskräddaren Per Andersson från Åkersberg. Den fjärde som drunknade samma dag var Ingrid Persdotter, 17-årig dotter i Snytors.

Hade de fyra dödsfallen ett samband? Var de ute i samma båt? Någon förklaring eller upplysning står inte i död- och begravningsboken. De fyra ungdomarna begravdes samma dag, den 3 september 1852.

När undertecknad nyss läste vad Erik Andersson (1864-1945) från Stensätter, berättade för Imber Nordin-Grip 1938 tar han upp olyckan. Imber Nordin-Grip gjorde uppteckningar om folkminnen för landsmålsarkivet i Uppsala.

Jag låter Erik berätta:

”Olyckan ve Stavholmen : Hulla bialag skar vass ve Stavholmen här i Öljaren.

Det var som ett ungdomsnöje det där. Di hade två öker brevé varandra, en stog och skar i den ena ekan och en karl stog i vardera ändan på den andra öka och la i vassen och andra rodde. Det var en tre - fyra stycken till det där. Hela det där kalla di för vassflotten.

När di fick flotten full, skulle di fara in te fastlanne. Det var lugnt och stilla, men ungdomar kunde inte hålla sej stilla. Vassen var hal, han gled av och hela flotten stjälpte. Di var sex stycken. Det var Jogas-Erker, han var styv simmare, han räddade först sin hustru, di var nygifta. Och så rädda han en till och en till och skulle ta en till, men en tog tag i foten så han rent av måtte sparka ifrån sej karlen. Men en som håller på och dör, han kan inte släppa och Jogas-Erker han strök med. ”

Tack vare Erik Andersson, som var en av de ca 60 personer som berättade 1938 för Imber Nordin-Grip har vi nu fått svar vad som hände den där augustidagen då de fyra drunknade. Erik hade flera olika berättelser om olika seder och bruk. Han var faktiskt en av de som berättade mest för Imber Nordin-Grip.

Arne Westberg

Solstugan – ett torp i Flen som fick nytt liv på annan ort

Vår ordförande Christer Uddin är också verksam i Flens hembygdsförening och har arbetat med inventering av torpen i hembygden. En dag fick han ett samtal från Mölnbo där ett par berättade att de på 1960-talet fick köpa torpet Solstugan på Stenhammars marker utanför Flen.

Här berättar de själva hur det gick till. Texten är bearbetad för att få plats i vår tidning.

”Sommaren 1967 var vi båda tjugoett år gamla och hade inte avslutat våra utbildningar. Vi hade goda möjligheter till fritidsboenden, men… vi ville ha en föräldrafri egen sommarstuga.

”Det finns ett torp på Stenhammar skogen som heter Solstugan och det är tomt”. Jag, Leif, ringde till förvaltaren på Stenhammar som inte ville hyra ut stugan.” Vi har bytt fönster många gånger och de blir alltid sönderslagna. Vi tänker bränna ner huset till hösten då vädret tillåter. Vi har gett upp”, svarade han

Efter några dagars deppande ringde jag tillbaka och frågade om vi fick köpa huset och riva det för att bygga upp det någon annan stans. Efter ytterligare några dagar fick vi ett positivt besked. Villkoret var att vi skulle städa tomten när vi var klara. Priset var åtta hundra kronor som vi betalade till Kungliga Hovförvaltningen. Vi startade hösten 1967 och var klara våren1968. De enda verktyg vi hade var kofot, hammare, tång och en stege. Vi gjorde allt jobb själva i stort. Vi hade hjälp av kompisar för att ta ner takstolarna.

Solstugan hade yttermåtten nio gånger fem meter med en farstukvist. Undervåningen hade ett litet kök med gjutjärnsspis och plats för matbord. Vardagsrummet var hyggligt stort med kakelugn. Dessutom fanns det en farstu med trapp till övervåningen som hade kattvindar och snedtak. Det fanns en svale och ett rum som hade gjutjärnsspis. Spisarna som var i gott skick dessa sålde vi till skrothandlaren i Flen för tio kronor styck. Ovanpå det stående timret ligger ett timmerlag. På det timmerlaget har man reglat upp en stomme av timmer som är cirka en meter högt. Ovanpå det ligger står takstolarna. Förutom bostadshuset fanns också en stor vedbod i gott skick som låg till höger om huset sett från vägen.

Ladugården var redan riven när vi började. Troligen ganska nyligt före eftersom det fortfarande luktade ko om foderbord och golv. Det fanns en kallkälla där vi så vitt vi kan minnas där vi hämtade dricksvatten. Mellan hus och ladugård var öppen åker med fruktträd i kanterna. Det var över huvud taget öppet kring huset.

Vi startade rivningen sensommaren 1967 och var klara tidigt våren 1968.

Hösten 1967 köpte vi en tomt på ett hygge utanför Mölnbo. Socialt sett fick vi god kontakt med de många Flensbor som promenerade förbi på helgerna. Det var många som ville berätta on Solstugan men vi var nog dåliga lyssnare eftersom vi ville utnyttja tiden till arbete.

Däremot minns vi så luddigt vad folk berättade så det lämnar vi därhän. Många förmedlade en bitterhet att det nya styret på Stenhammar efter Prins Wilhelms död hade marknadsanpassat hyrorna för torpen. Prinsen hade haft otroligt låga hyror. Förvaltaren på Stenhammar besökte oss ofta. Det var en trevlig man som ville oss väl samtidigt som han säkert kontrollerade att vi inte misskötte oss.

Vi behöll namnet Solstugan när vi byggde upp huset utanför Mölnbo. Sedan har

Första gången Solstugan dyker upp i **kyrkböckerna** är 1773, då soldaten Pehr Sahlberg och hustrun Brita Pehrsdotter flyttar dit från Lilla Åtorp ett annat torp under Stenhammar. Pehr bor kvar där till 1807 när han dör, hans hustrun dog tio är tidigare. I boken **Gods och gårdar** från 1938 kan vi läsa att torpet då bestod av 4 hektar åker, jordarten var mest sandjord och lätt lera. Samtliga byggnader var byggda på 1700-talet men ombyggda och renoverade 1908. På gården fanns tre nötkreatur, två svin, tjugo höns och gäss. Brukare var Karl Edvard Karlsson.

Den sista boende lämnade Solstugan på 1960-talet. I dag finns bara grunderna kvar där vi kan se husgrund, ladugårdgrund och möjligen grunderna efter en bod och en matkällare som är murad kanske från renoveringen 1908. En kallkälla ha också hittats.

posten lagt till Ängen 69 vilket är det officiella namnet. Men huset heter Solstugan fortfarande.

Sommaren 1968, vårt sista sommarlov, startade vi återuppbyggnaden. Som tur var hade vi en bergsklack på tomten där vi kunde bygga upp en torpargrund av betong och cementstenar. Vi hade ingen aning om hur man gjorde en grund. Hösten 1968 började Leif yrkesarbeta som programmerare och Ann något senare som receptarie på apotek. Det gjorde att vi fick tillgång till litet pengar. Om en ack så litet.

Vårt beslut var att vi skulle bygga vartefter vi hade pengar och inte skuldsätta oss.

I december 1968 hade huset tak, ytterpanel och fönster.

Idag har Solstugan byggts ut och blivit betydligt större på ny plats i Mölnbo.

Vi hade inte lyssnat på några äldre men någon hade väl kunnat försöka övertala oss att inte sätta stockpanel som målades med latexfärg på huset. Det var modernt då. Tio år senare spikade vi över allt med vanlig stående läktad bondpanel som rödfärgades.

Som kuriosa kan nämnas att vi idag har järnspis med spiskåpa i vårt i övrigt moderna kök. Den har kostat lika många tusenlappar som vi fick kronor av skrothandlaren i Flen.

Gamla Solstugan är idag en fjärdedel av vårt hus. Känslomässigt betraktar vi den delen som hjärtat i huset. I trappen till övervåningen finns en bit av ursprungstimret synligt. Resten är dolt av inner- och ytterväggar.

Vi lever alltså gott i Solstugan och är mer än fullt sysselsatta sju dagar i veckan. Samtidigt kan jag känna ett visst vemod att huset inte fick stå kvar på sin ursprungliga plats som ett bevis på hur folk levde förr.”

Leif och Ann-Christine Furustig

Ordning och reda på gästgiverierna

Ett gästgiveri skulle tillhandahålla hus- och stallrum, servering och skjuts för resande mot en fastställd taxa. Här kan vi läsa ur en förordning från 1649. I nästa nummer kommer vi att skriva mer om gästgiverier i Sörmland.

En förordning om ordnade gästgiverier kom år 1649, även om tidigare förordningar funnits sedan 1400-talet. Andra förordningar var Erik XIV:s stadga för tavernor 1561, 1615 års stadga och Gästgivarförordningen från1734. Gästgiverierna låg med ca 1 1/2 mils avstånd. Från år 1762 var det krav på att dagböcker skulle finnas vid varje gästgiveri, där samtliga resande skulle antecknas. Gästgiverierna minskade drastiskt under slutet av 1800-talet, då alternativa färdsätt konkurrerade ut hästen, men levde ändå kvar till 1933, då den sista skjutsstadgan upphävdes.

Följande är några av de regler som kunde finnas på ett gästgiveri:

Källa: Förplägnadsställen under 1900-talet Kolbäcks hembygdsförening 2007

- *Se till att kniv, gaffel och sked ej ha den ringaste matrest på sig från föregående måltider.*
- *Då servett framställes, bör den vara ren.*
- *Skär ej brödskivorna tjockare än 1/4 tum.*
- *Bjud ej resande härsket smör eller illafarna ägg.*
- *Tag bort alla cigarrstumpar från blomkrukorna.*
- *Stolar, bord och sängar böra hava många ben, så att de icke behöva stöd av väggarna.*
- *Håll rummen varma då kall väderlek inträffar, även om inga resande för tillfället finns i dem.*

Avs:
KFV Släktforskarförening
c/o Anders Nilsson
Jägaregatan 56
643 31 Vingåker

B PP Sverige, Port Payé

Nya medlemmar sedan förra numret av KFV-forskaren

Ann-Charlotte Ingemarsdotter, Farsta
Anette Johansson, Kumla
Kenneth Gustafsson, Katrineholm
Ann-Christin Melbéus, Katrineholm
Harriet Rönnelin, Katrineholm
Kent Vänman, Katrineholm

Vi hälsar alla nya medlemmar välkomna till vår förening!

Program hösten 2021

Jourhavande släktforskare i Vingåker 19/10, 23/11 kl. 17.30-19.30.

Jourhavande släktforskare i Katrineholm, och 27/10 kl. 16-18 och 25/11 kl. 14-16. Obs tiden!

16 oktober Öppet Hus 10.00-14.00.

26 okt DNA-forskning med Christina Sagersten, heldag.

2 nov kl 18.30 kommer Ted Roswall och visar lite om emigranter, historik och autentiska fall. Hur man hittar sina emigrerade. Plats Perrongen i Katrineholm.

Läs mer på föreningens webbsida www.kfvslakt.se

Har du smeder i släkten?

Nu finns en uppdaterad och rättad databas över smeder i Sverige, Smed12, att beställa från Föreningen för Smedsläktsforskning – FFS. Den innehåller nu drygt 330 000 personer och finns i två versioner, en för PC och en för Mac.

Läs mer på www.smedforskning.se.

SVERIGES SLÄKTFORSKARFÖRBUND

ABF
GÖR EN ANNAN VÄRLD MÖJLIG